

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ І ТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА

**Робоча програма
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
першого (бакалаврського) рівня**

Укладач: к.е.н., доцент Серпухов М. Ю.

_____

Відповідальний за видання
зав. каф. к.е.н., доц. Проскурніна Н. В.

_____

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019**

УДК 339.5 (07.034)

П 000 М58

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Протокол № 1 від ____ серпня _____ р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач: Серпухов М. Ю.

Міжнародна торгівля і торгівельна політика : робоча П 00 програма для студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня : [Електронне видання] / укл. М. Ю. Серпухов. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 53 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання

УДК 339.5 (07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2019

1. Вступ

Основою розвитку економіки країни є її експортна діяльність, яка дає можливість поглиблювати власну спеціалізацію, експортувати продукцію та отримувати валютну виручку, що дозволяє купувати необхідні країні товари. Збільшення експортної діяльності – це шлях до добробуту країни та усіх її громадян. Сучасна динаміка експорту продукції України протягом останніх років – негативна. На даний час, вітчизняні експортери стикаються з величезними проблемами, які полягають: у посилені жорсткої конкуренції на світових ринках, знаходяться під впливом торгівельних війн та економічних блокад, страждають від прихованого протекціонізму та дискримінації на світових ринках.

Імпорт продукції також є невід'ємною складовою розвитку сучасної країни, який потрібно правильно організувати з метою отримання суттєвих конкурентних переваг (виходячи з спеціалізації країн), за рахунок ефективного відбору імпортерів та товарних груп, а також проведення зовнішньоекономічних розрахунків.

Міжнародна торгівля та торгівельна політика в умовах глобалізації це дисципліна, яка дозволяє студентам поглибити свої знання з сучасного стану та структури міжнародної торгівлі, спеціалізації країн світу та їх участі у міжнародному поділу праці, торгівельної політики країн та їх впливу на національну економіку, тарифних та нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі, прихованого протекціонізму, торгівельних війн, формування кон'юнктури світового ринку, торгівельного, платіжного балансу та коливань курсів валют, стратегій експортоорієнтування та імпортозаміщення, діяльності міжнародних організацій (ВТО, ЮНКТАД та ін.) та інтеграційних об'єднань.

Навчальна дисципліна "Міжнародна торгівля та торгівельна політика" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього рівня "бакалавр" спеціальності 051 "Економіка" всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"	Вибіркова	
Змістових модулів – 3	Спеціальність 051 "Економіка"	Рік підготовки	
		3-й	
Семестр			
5-й			
Лекції			
30 год			
Індивідуальне науково- дослідне завдання: "Дослідження умов світової торгівлі та вибір інструментів активізації експортної діяльності "		Освітній рівень: Перший (бакалаврський)	Практичні, семінарські
			34 год
Загальна кількість годин: для денної форми навчання – 150;			Лабораторні
			–
Тижневих годин для ден ної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6		Самостійна робота	
		86 год	
		у тому числі ІНДЗ	
		Вид контролю	
		іспит*	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 74 %;

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування цілісного уявлення про міжнародну торгівлю та інструменти торгівельної політики, що дозволяють поглибити розуміння світових економічних процесів в епоху глобалізації та обґрунтовувати економічні рішення стосовно експорту та імпорту продукції, торгівельної політики країни, а також прогнозування коливань валютних курсів.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

поглибити розуміння теоретичного і категоріального апарату та структури міжнародної торгівлі;

формуванню уявлення про взаємозв'язок між спеціалізацією і торгівельними відносинами та рівнем розвитку країни в умовах глобалізації;

навчити оцінювати вплив глобалізації та міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки;

прогнозувати та використовувати нові можливості міжнародної торгівлі за умов глобалізації;

формуванню розуміння типів та виду торгівельної політики країни в умовах глобалізації;

розуміти принципи використання торгівельних бар'єрів та їх переваг і недоліків;

формуванню навички оцінки інструментів прихованого протекціонізму та їх протидії;

оцінювати причини виникнення торгівельних війн в міжнародній економіці та їх наслідків для країни;

оволодіти методиками вибору стратегій розвитку міжнародної торгівлі на рівні країни та підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є міжнародна торгівля та торгівельні відносини, що реалізуються за умов глобалізації.

Предметом навчальної дисципліни є механізми реалізації міжнародних торгівельних відносин в умовах глобалізації та їх вплив на національну економіку країн.

Пререквізити: вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: "Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Економіка підприємства", "Оптимізаційні методи та

моделі", "Економетрика", "Статистика".

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

понятійний та категорійний апарат міжнародної торгівлі;

основні види та економічні наслідки торгівельної політики країн;

інструменти державного регулювання експортно-імпортних операцій та їх впливу на національну економіку, зокрема на рівень внутрішніх цін, попит та пропозицію, вплив на валютний курс;

види прихованого протекціонізму та інструменти його протидії;

стратегію та тактику торгівельних війн в міжнародній економіці, а також їх цілі та інструменти їх досягнення;

механізм впливу міжнародної торгівлі на курс валют та економічний розвиток;

наслідки застосування стратегій імпортозаміщення та експортоорієнтування;

можливості міжнародних організації в регулювання міжнародної торгівлі.

вміти:

визначати формат поведінки підприємства за умови застосування інструментів прихованого протекціонізму (протекціонізму) або торгівельної війни інструменти та механізми впливу міжнародної торгівлі на національні економіки країн світу;

обґрунтовувати доцільність застосування митних тарифів, вступу до інтеграційних об'єднань (зон вільної торгівлі, митних союзів та ін.).

оцінювати вплив світових процесів глобалізації економічних відносин та міжнародну торгівлю;

визначати можливість експорту товарів, виходячи з існуючої ситуації в міжнародній торгівлі;

обґрунтовувати доцільність експортно-імпортних операцій в міжнародній торгівлі та приймати ефективні господарські рішення;

використовувати можливості міжнародних організації з врегулювання торгівельних відносин та стимулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведена в табл. 2.1.

Структуру складових професійні компетентності та їх формування

відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримуються студентами після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
Визначати можливості здійснення міжнародної торгівлі та обґрунтовувати доцільність зовнішньоекономічних операцій	Встановлювати сприятливість зовнішньоторговельних умов
	Розраховувати та спів ставляти тарифні обмеження між країнами
	Визначати найбільш сприятливий режим зовнішньої торгівлі та умови розрахунків між країнами
	Проводити оцінку доцільності здійснення зовнішньоторговельних операцій
	Встановлювати країни з сприятливими зовнішньоторговельними умовами
	Розробляти стратегії торговельних відносин з країнами
	Оцінювати вплив різних типів зовнішньоторговельної політики на національну економіку та роботу підприємств
Оцінювати вплив торговельних війн між країнами та розробляти стратегії їх вирішення	Комплексно оцінювати вплив тарифних обмежень на зовнішню торгівлю між країнами
	Ідентифікувати приховані торговельні бар'єри та розробляти інструменти їх подолання
	Розробляти заходи протидії торговельним війнам
	Використовувати інструменти покращення зовнішньоторговельних відносин
	Оцінювати вплив міжнародних організацій на міжнародну торгівлю
Реалізовувати нові можливості глобалізації для підприємств в міжнародній торгівлі	Оцінювати можливості виходу на нові ринки
	Використовувати нові інструменти зовнішньої торгівлі, що виникли в ході процесу глобалізації
	Розробляти нові канали просування продукції на зовнішні ринки за допомогою процесів глобалізації

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.

Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі

1.1. Еволюція концепції міжнародної торгівлі крізь призму економічних шкіл.

Перші первинні форми міжнародної торгівлі. Міжнародний поділ праці. Економічні школи від меркантилістів до сучасних економічних шкіл.

1.2. Класичні концепції міжнародної торгівлі.

Теорія абсолютних переваг А. Сміта, теорія відносних переваг Д. Рікардо, теорія факторів виробництва Ж.Б. Сея

1.3. Неокласичні концепції міжнародної торгівлі.

Теорія Е. Хекшера – Б. Оліна, парадокс В. Леонт'єва, теорема Столпера – Самуельсона, теорія життєвого циклу Р. Вернона

1.4. Альтернативні концепції міжнародної торгівлі.

Теорія ефекту масштабу П. Кругмана, теорія конкурентних переваг М. Портера

Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.

2.1. Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин.

Динаміка та структура міжнародної торгівлі. Показники та форми.

2.2. Інструменти аналізу міжнародної торгівлі. Особливості розвитку сучасної міжнародної торгівлі.

За допомогою міжнародних статистичних ресурсів та з використанням інструментів аналізу міжнародної торгівлі проводиться дослідження динаміки основних показників міжнародної торгівлі.

2.3. Зовнішньоторговельні зв'язки країн світу.

Оцінюються розміри світового ринку торгівлі та торгівельні зв'язки між країнами світу.

Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу.

3.1. Спеціалізація країн світу у МПП.

Досліджується спеціалізація країни та її ролі і ступень участі у процесах міжнародного поділу праці.

3.2. Торгівельний баланс та його рівновага

Вивчається структура торговельного балансу та досліджується його стан.

3.3. Феномен «Голландської хвороби».

Розглядаються теоретичні концепції «Голландської хвороби», аналізуються причина та наслідки. Досліджуються сучасні економіки країн світу, які вразливі до «Голландської хвороби».

Змістовий модуль 2. Торгівельна політика країн світу: концепції та приклади

Тема 4. Торгівельна політика країн світу та її різновиди

4.1. Цілі та основні напрямки розвитку міжнародної торгівлі.

Аналізуються сучасні цілі та напрямки торговельної політики.

4.2. Види торговельної політики.

Розглядається сутність та особливості видів торговельної політики таких як: вільна торгівля та протекціонізм.

4.3. Методи та інструменти торговельної політики.

Розглянуто основні інструменти торговельної політики такі як митний тариф, квота (експортна та імпорتنі), ліцензування, технічні стандарти та ін..

Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

5.1. Тарифні методи регулювання торговельних відносин.

Визначення тарифних методів регулювання міжнародної торгівлі. Характеристика та приклади застосування.

5.2. Нетарифні методи регулювання торговельних відносин.

Характеристика та приклади нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі.

Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі

6.1. Інструменти прихованого протекціонізму

Аналізуються сучасні інструменти прихованого протекціонізму, їх

види та принципи застосування.

6.2. Мотиви та цілі інструментів прихованого протекціонізму

Досліджується цілі та мотиви застосування того, чи іншого інструменту прихованого протекціонізму.

6.3. Практика застосування інструментів прихованого протекціонізму в міжнародній торгівлі.

На практичних прикладах розглядається застосування інструментів прихованого протекціонізму в міжнародній торгівлі.

Змістовий модуль 3. Практика торговельних війн в міжнародній економіці

Тема 7. Торговельні війни в міжнародній торгівлі.

7.1. Характеристика торговельних війн в міжнародній торгівлі

Феномен торговельних війн. Різновиди торговельних війн та їх інструментарій.

7.2. Етапи торговельної війни та її рушійні сили

Проаналізовано етапи торговельних війн їх взаємозв'язок та послідовність. Розглядаються рушійні сили торговельної війни.

7.3. Практика застосування торговельних війн в міжнародній торгівлі

Ґрунтуючись на реальних прикладах торговельних війн в міжнародній торгівлі проводиться узагальнення та систематизація практики застосування інструментів торговельних війн та правил їх ведення.

Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку в залежності від торговельної політики країн світу.

8.1. Вплив торговельної політики країни на світовий ринок

Оцінка впливу торговельної політики на мікро та макро рівні. Інструменти оцінки та прогнозовані наслідки.

8.2. Формування ринкової кон'юнктури на світових ринках в залежності від зовнішньоторговельної політики країн світу

Поняття «кон'юнктура на світових ринках». Принципи та підходи до оцінки кон'юнктури на світових ринках. Вплив торговельної політики на світові ринки.

Тема 9. Вплив торгівельної політики країни на торговельний та платіжний баланс.

9.1. Залежність курсу національної валюти від торгівельної політики.

Інструменти впливу валютної політики на торгівлю. Оцінка впливу девальвації та ревальвації курсу національної валюти на зовнішню торгівлю країни.

9.2. Зв'язок валютного курсу та платіжного балансу країни

Вплив зміни валютного курсу на торговельний та платіжний баланси. Інструменти оцінки та засоби коригування.

9.3. Вплив торгівельної політики на ключові макроекономічні показники країни.

Оцінка впливу використання інструментів торгівельної політики на основні макроекономічні показники країни такі як: ВВП, експорт, імпорт, зайнятість, інфляція тощо.

Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення. Діяльність міжнародних організації та інтеграційних об'єднань з регулювання міжнародної торгівлі.

10.1. Використання можливостей розвитку країни за допомогою зовнішньої торгівлі.

Визначення можливої спеціалізації країни у міжнародній торгівлі. Оцінка потенційних ринків експорту продукції.

10.2. Стратегія експортоорієнтування у міжнародній торгівлі.

Дослідження досвіду країн НІК у використанні стратегії експортоорієнтування. Визначення передумов та механізму використання даної стратегії.

10.3. Стратегія імпортозаміщення в міжнародній торгівлі.

Розгляд стратегії імпортозаміщення. Визначення передумов та механізму використання даної стратегії.

10.4. Діяльність міжнародних організації та інтеграційних об'єднань з регулювання міжнародної торгівлі.

Характеристика міжнародних організацій з питань регулювання міжнародної торгівлі. Структура та функції СОТ, ЮНКТАД та ін.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з трьох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		лекційні	Практичні, семінарські	самостійна робота	
виконання ІНДЗ	підготовка до занять				
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.					
Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі	13	4	4		5
Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.	18	4	4		10
Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу.	12	2	2	4	4

Продовження табл. 4.1

1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 2.					
Торгівельна політика країн світу: концепції та приклади					
Тема 4. Торгівельна політика країн світу та її різновиди	17	4	4		9
Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	17	4	4		9
Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі	9	2	2		5
Змістовий модуль 3.					
Практика торгівельних війн в міжнародній економіці					
Тема 7. Торгівельні війни в міжнародній торгівлі.	17	4	4		9
Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку в залежності від торгівельної політики країн світу.	8	2	2		4
Тема 9. Вплив торгівельної політики країни на торгівельний та платіжний баланс.	16	2	4		10
Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення. Діяльність міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань з регулювання міжнародної торгівлі.	10	2	4		4
<i>Підготовка до іспиту</i>	10				10
<i>іспит</i>	3				3
Усього годин за модулем	150	30	34		86

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.			
Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі	Тема семінарського заняття «Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі» 1.1. Еволюція концепції міжнародної торгівлі крізь призму економічних шкіл. 1.2. Класичні концепції міжнародної торгівлі. 1.3. Неокласичні концепції міжнародної торгівлі. 1.4. Альтернативні концепції міжнародної торгівлі.	4	Основна: [1, 7]. Додаткова: [20, 23, 24]
Змістовий модуль 2. Торгівельна політика країн світу: концепції та приклади			
Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	Тема семінарського заняття «Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі» 5.1. Визначення тарифних методів регулювання міжнародної торгівлі. Характеристика та приклади застосування. 5.2. <i>Нетарифні методи регулювання торгівельних відносин.</i> 5.3. Характеристика та приклади нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі.	4	Основна: [2, 11, 12]. Додаткова: [17, 18, 20]
Усього годин		8	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.	Завдання 2. Встановити хронологічну послідовність дослідження міжнародної торгівлі економічними школами	4	Основна: [1, 7]. Додаткова: [9, 10]
	Завдання 3. Проаналізувати сучасний стан міжнародної торгівлі на основі МПП	2	Основна: [1, 7]. Додаткова: [9, 10]
Змістовий модуль 2. Торгівельна політика країн світу: концепції та приклади	Завдання 4. Вивчити різновиди міжнародної торгівельної політики країни	4	Основна: [5, 6, 11]. Додаткова: [9, 11]
	Завдання 6. Оцінити вплив тарифних та нетарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі	2	Основна: [2, 3, 12]. Додаткова: [18, 19, 20]

1	2	3	4
	Завдання 7. Оцінити застосування інструментів прихованого протекціонізму	4	Основна: [6, 11, 12]. Додаткова: [14]
Змістовий модуль 3. Практика торгівельних війн в міжнародній економіці	Завдання 8. Проаналізувати практику торгівельних війн в міжнародній економіці	2	Основна: [2, 4]. Додаткова: [22, 24]
	Завдання 9. Оцінити вплив торгівельної політики країни на кон'юнктуру світового ринку	4	Основна: [5, 6, 11, 12]. Додаткова: [17, 18, 19]
	Завдання 10. Оцінити вплив торгівельного балансу країни на її розвиток (основні показники)	4	Основна: [5, 6, 11, 12]. Додаткова: [22, 24]
Усього годин		26	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу.

Рівень 1. У міжнародній економіці протягом століть спостерігається тенденція посилення спеціалізації країн світу на виробництві продуктів. Визначте місце та роль процесів міжнародного поділу праці (МПП) у поглибленні спеціалізації та кооперації між країнами світу. Встановіть генезис та хронологічну послідовність формування процесів МПП.

Рівень 2. Оцініть ступень відкритості національної економіки країни, якщо економіка країни характеризується статистичними даними наведеними в табл. 6.2.

Табл. 6.2

Макроекономічні показники країни за 2016-2018 роки, тис. дол. США

Рік	ВВП	Експорт	Імпорт

2016	18035,6	6695,8	8553,4
2017	11722,7	3978,3	4545,2
2018	13792,4	5105,6	6099,3

Розрахуйте показники відкритості національної економіки та визначте тенденцію їх розвитку.

Рівень 3. Країна А спеціалізується на виробництві товару – рідкокристалічні дисплеї (використовуються для виробництва мобільних телефонів, моніторів та ін.). Виходячи з теорії життєвого циклу товару, розмір національного ринку спроможний споживати товар вітчизняних виробників у наступної кількості (од.): зародження – 10000, розвиток – 30000, стагнація – 35000, занепад – 25000.

Собівартість одиниці продукту на етапі зародження складає 500 грн. (складається з наступних елементів витрат: постійні витрати – 73% та змінні витрати – 27%). При збільшенні виробництва з 36000 од. до 70000 од. постійні витрати збільшуються на 45%. Етапи життєвого циклу продукту на національному та зовнішньому ринку є ідентичними.

За умови, що національні компанії з метою досягнення ефекту масштабу та більш повного використання виробничого обладнання, почнуть активно експортувати товар на зовнішні ринки, прогнозований розмір яких оцінюється у наступної кількості (од.): зародження – 2000, розвиток – 10000, стагнація – 30000, занепад – 25000, визначте:

- нову собівартість одиниці товару (рідкокристалічний дисплей) на кожному з етапів життєвого циклу.
- етап життєвого циклу продукту на якому необхідно виходити на зовнішні ринки для максимізації власного прибутку від виробничої діяльності
- джерело конкурентних переваг національних виробників товару на міжнародному ринку.
- сукупний ефект масштабу від експорту продукту за теорією Пола Кругмана.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

Рівень 1. Найбільш вагомими аргументами на користь тарифного захисту є водночас і найбільш уразливими. Які це аргументи? Дайте докладну

оцінку штучним торговим бар'єрам, таким як мита та імпорتنі квоти, як засобам досягнення та підтримання повної зайнятості.

Рівень 2. Український уряд з метою підтримки вітчизняних виробників текстильної продукції розробляє механізм захисту внутрішнього ринку від дешевої іноземної продукції. Які інструменти торгівельної політики доцільно застосувати для підтримки вітчизняних виробників текстильної продукції? Спрогнозуйте наслідки запровадження кожного з інструментів?

Рівень 3. Обґрунтувати, чи повинна Україна вводити протекціоністський захист на виробництво вітчизняних товарів? Якщо так, то які з наведених нижче товарів мають у ньому особливу потребу:

літаки,
автомобілі,
комп'ютери,
пшениця,
продукти харчування.

Які засоби протекціоністського захисту треба застосувати до тої чи іншої групи українських товарів?

Змістовий модуль 3.

Тема 9. Вплив торгівельної політики країни на торгівельний та платіжний баланс.

Рівень 1. Китайський виробник мобільних телефонів вирішив вийти на іноземний ринок та експортувати свої вироби до країни А. Для цього йому потрібно розрахувати вартість розмитнення своєї продукції.

Вартість виробу 1 складає 600 у.о., виробу 2 – 900 у.о., виробу 3 – 2500 у.о.

На цей товар в країні А встановлений комбіноване мито. Адвалорне мито на мобільні телефони складає 12%, а специфічне 120 у.о. Скільки мита сплатить китайський імпортер при розмитненні 1,2,3 виробів?

Рівень 2. Зовнішня торгівля України залежить від світової кон'юнктури на основні експортні продукти. Ґрунтуючись на результатах аналізу зовнішньоторговельного балансу України визначте:

основні експортні продукти України;
фактори, що впливають на формування кон'юнктури;
інструменти покращення кон'юнктури.
Відповіді обґрунтувати.

Рівень 3. Українські підприємства – експортери зерна, стикаються з величезними складнощами при виході на ринки інших країн. Захищаючи свій внутрішній ринок від дешевого Українського зерна країни активно використовують інструменти протекціонізму такі як – антидемпінгові мита, фіто санітарні бар'єри, які значно скорочують обсяги експорту української продукції.

Які інструменти міжнародної торгівлі та торгівельної політики доцільно застосувати в цієї ситуації для вирішення даної проблеми, з метою збільшення обсягів експорту продукції?

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 57,3 % (86 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих

лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до іспиту.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.				
Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з концепцій міжнародної торгівлі	5	Фронтальне опитування	Основна: [1, 7]. Додаткова: [23, 24]
Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	10	Активна робота на порі	Основна: [1, 7]. Додаткова: [23, 24]

Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 1-3.	8	Письмова контрольна робота за темами 1-3, колоквиум	Основна: [1, 7]. Додаткова: [23, 24]
Змістовий модуль 2. Торгівельна політика країн світу: концепції та приклади				
Тема 4. Торгівельна політика країн світу та її різновиди	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до семінарського заняття.	9	Фронтальне опитування	Основна: [5, 6, 11]. Додаткова: [23, 24]
Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи.	9	Активна робота на порі	Основна: [5, 6, 11, 12]. Додаткова: [22, 24]
Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до лабораторної роботи	5	Письмова контрольна робота за темами 4-6, колоквиум	Основна: [2, 3, 12]. Додаткова: [17, 18, 20]
Змістовий модуль 3. Практика торгівельних війн в міжнародній економіці				
Тема 7. Торгівельні війни в міжнародній торгівлі.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до ІНДЗ.	9	Фронтальне опитування	Основна: [6, 11, 12]. Додаткова: [14]
Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку в залежності від торгівельної політики країн світу.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до ІНДЗ	4	Активна робота на порі	Основна: [2, 4]. Додаткова: [22]

Тема 9. Вплив торгівельної політики країни на торгівельний та платіжний баланс.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до лабораторної роботи	10	Захист індивідуального завдання	Основна: [5, 6, 11, 12]. Додаткова: [17, 18, 19]
Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення. Діяльність міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань регулювання міжнародної торгівлі.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 7-10.	4	Фронтальне опитування Письмова контрольна робота за темами 7-10, колоквиум	Основна: [5, 6, 11, 12]. Додаткова: [22, 23]
Підготовка до іспиту		13		
Усього за модулем		86		

8.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) студента є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом зі складанням підсумкового екзамену з даної навчальної дисципліни. Виконання ІНДЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка ІНДЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою ІНДЗ.

ІНДЗ передбачає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІНДЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що в процесі виконання аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи або її елементів.

У процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Тема ІНДЗ: "Дослідження умов світової торгівлі та вибір інструментів активізації експортної діяльності".

Мета ІНДЗ – формування практичних навичок та вміння їх застосовувати в процесі вирішення поставленого завдання.

Об'єктом ІНДЗ є процеси господарської діяльності підприємства відповідно до обраної студентом бази практики.

Предмет ІНДЗ – сукупність теоретико-методичних підходів до формування ефективних господарських рішень на підприємстві з урахуванням ризику.

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне науково-дослідне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше

терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІНДЗ враховуються під час виставлення загальної оцінки з дисципліни.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кг 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІНДЗ повинен становити у друкованому варіанті 30 – 40 сторінок.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куту. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Індивідуальне науково-дослідне завдання повинне складатися з таких елементів, як:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (1,5 сторінки);
- основна частина (27 – 37 сторінок);
- висновок (1,5 сторінки);
- список використаної літератури;
- додатки (за необхідності).

Вступ повинен відображати наступні елементи: актуальність теми, проблемне поле теми, мету дослідження, об'єкт, предмет, завдання, базу та методи дослідження.

В **основній частині роботи** (може містити декілька підрозділів) студенти повинні:

проаналізувати теоретичні підходи до методичних інструментів дослідження умов торгівлі та вибору інструментів активізації експортної діяльності;

дослідити існуючі торговельні бар'єри в торгівлі між країнами, зібрати необхідний статистичний матеріал для аналізу;

зробити належні висновки, щодо умов торгівлі та торговельних бар'єрів в окремих країнах;

розробити пропозиції з застосуванням інструментів активізації експортної діяльності ґрунтуючись на виявлених торговельних бар'єрах.

Висновки повинні містити результати аналізу дослідження умов

торгівлі та конкретні рекомендації з активізації експортної діяльності національних підприємств.

Список використаної літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки можуть бути включені за необхідності. У разі наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що включається до обсягу ІНДЗ. Кожен додаток починають із нової сторінки. Відповідно до вимог, додаток називають у такий спосіб: "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. за алфавітом, за винятком букв Г, Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, при цьому написи "Додаток...", "Продовження додатка..." та "Закінчення додатка..." пишуться малими літерами з першої великої і вирівнюються по правому краю сторінки. Допускається розподіл додатків на розділи типу "Додаток А.3". Ілюстрації, таблиці, формули нумерують відповідно до назви додатка, наприклад "рис. А.3".

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Тестові запитання: типовий приклад он-лайн тестування проводиться за допомогою ресурсу <https://kahoot.it/>

Питання:

Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі

1. Охарактеризуйте класичні теорії міжнародної торгівлі
2. Охарактеризуйте альтернативні теорії міжнародної торгівлі.
3. Охарактеризуйте сучасні теорії міжнародної торгівлі.
4. Дайте визначення концепції «розореного зростання».
5. Дайте визначення «Нової концепція торгівлі» П. Кругмана.

Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.

Структура світового ринку товарів та послуг

1. Охарактеризуйте поняття «товарні групи», дайте визначення поняттю «міжнародна торгівля»
2. Розгляньте структуру міжнародної торгівлі за товарними групами.
3. Розгляньте географічну структуру міжнародної торгівлі.
4. Проаналізуйте структуру світового ринку товарів та послуг з

використанням відповідного інструментарію

Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу.

1. Проаналізуйте проблеми диверсифікації експорту та імпорту країни.
2. Розрахуйте еластичність експорту та імпорту країни.
3. Оцініть вплив зміни умов торгівлі на розвиток економіки країни за статистичними показниками
4. Побудуйте модель оцінки впливу міжнародної торгівлі на основні макроекономічні показники.

Тема 4. Торгівельна політика країн світу та її різновиди

1. Визначить основні цілі торгівельної політики.
2. Проаналізуйте види торгівельної політики.
3. На прикладі країн, визначте які типи торгівельної політики їм притаманні.
4. Проаналізуйте які типи торгівельної політики зустрічаються найбільш часто.

Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

1. Проаналізуйте використання тарифних інструментів торгівельної політики
2. Проаналізуйте використання не тарифних інструментів торгівельної політики
3. Дослідить тарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі.
4. Дослідить нетарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

Тема 6. Прихований протекціонізм, як сучасний інструмент міжнародної торгівлі

1. Проаналізуйте сучасні реалії використання політики прихованого протекціонізму в торгівельній політиці країн світу

2. Дослідить інструменти прихованого протекціонізму
3. Оцініть вплив інструментів прихованого протекціонізму в регулюванні міжнародної торгівлі
4. Оцініть використання інструментів прихованого протекціонізму на національну економіку країни.

Тема 7. Торгівельні війни в міжнародній торгівлі.

1. Проаналізуйте торгівельні війни між країнами світу
2. Оцініть інструменти торгівельних війн в міжнародній торгівлі.
3. Проаналізуйте інтереси країн учасників в торгівельних війнах.
4. Дослідить етапи торгівельних війн.

Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку в залежності від торгівельної політики країн світу.

1. Проаналізуйте феномен внутрішньогалузевої торгівлі.
2. Дослідить фактори, що впливають на кон'юнктуру світового ринку
3. Оцініть вплив торгівельної політики країни на кон'юнктуру світового ринку.
4. Проаналізуйте зміни кон'юнктури світового ринку та причини, що її спричинили (за окремими галузями).

Тема 9. Вплив торгівельної політики країни на торгівельний та платіжний баланс.

1. В чому полягає проблема збереження рівноваги в торгівельному балансі країни?
2. Визначте інструменти регулювання торгівельного балансу.
3. Оцініть фактори, що впливають на вибір торгівельної політики країни.
4. Проаналізуйте платіжний баланс України та оцініть вплив на нього торгівельної політики.

Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення. Діяльність міжнародних організації та інтеграційних об'єднань з регулювання міжнародної торгівлі.

1. Визначте країни, що використовують стратегію експортоорієнтування
2. Визначте країни, що використовують стратегію імпортозаміщення
3. Оцініть переваги використання стратегії експортоорієнтування та імпортозаміщення
4. Визначте міжнародні організації які займаються питаннями регулювання міжнародної торгівлі.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі	Лекція-візуалізація, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube
Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.	Лекція-візуалізація, проведення он-лайн опитування, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube
Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу.	Лекція-візуалізація, проведення он-лайн опитування, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube
Тема 4. Торгівельна політика країн світу та її різновиди	Лекція-візуалізація, проведення он-лайн опитування, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube
Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	Лекція-візуалізація, проведення он-лайн опитування, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube
Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі	Лекція-візуалізація, проведення он-лайн опитування, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube

Продовження табл. 9.1

1	2
Тема 7. Торгівельні війни в міжнародній торгівлі.	Лекція-візуалізація, , вирішення практичних завдань, відео контент
Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку	Лекція-візуалізація, вирішення практичних завдань, відео контент на

в залежності від торгівельної політики країн світу.	каналі в Youtube
Тема 9. Вплив торгівельної політики країни на торгівельний та платіжний баланс.	Лекція-візуалізація, проведення он-лайн опитування, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube
Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення. Діяльність міжнародних організації та інтеграційних об'єднань (преференційних угод, митних союзів, зон вільної торгівлі, валютних, економічних союзів тощо) з регулювання міжнародної торгівлі.	Лекція-візуалізація, проведення он-лайн опитування, вирішення практичних завдань, відео контент на каналі в Youtube

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається.

Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх студентів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати

альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;
проведення письмової контрольної роботи;
експрес-опитування;
проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Фронтальний тестовий контроль проводиться 10 раз за семестр.

Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Поточна контрольна робота проводиться 4 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної

дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний

результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»

Спеціальність 051 "Економіка"

Навчальна дисципліна «Міжнародна торгівля та торгівельна політика»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Діагностичне завдання

Задача 1

Українське підприємство планує укласти зовнішньоекономічний контракт на купівлю обладнання з партнером із Німеччини. Сума контракту складає 1500,4 тис. євро. Курси валют наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Курси валют

Валютна пара	На момент укладання контракту	На момент оплати контракту
EUR/ UAH	28,3	32,1
USD/UAH	26,25	28,21

Розрахуйте суму контракту у визначеній валюті та суму платежу на момент оплати контракту. Оберіть валюту контракту в якій доцільно заключити контракт українському підприємству.

Евристичне завдання

Задача 2

Обґрунтувати, чи повинна Україна вводити протекціоністський захист на виробництво вітчизняних товарів? Якщо так, то які з наведених нижче товарів мають у ньому особливу потребу: літаки

- 1) автомобілі
- 2) комп'ютери
- 3) ріпак
- 4) охоронні системи
- 5) металевий прокат
- 6) кавові зерна
- 7) готовий одяг
- 8) мінеральні добрива
- 9) пральні машини.

Які засоби протекціоністського захисту треба застосувати до тої чи іншої групи українських товарів?

Ситуаційне завдання

Задача 3

На основі правила (закону) Вальраса та показників зовнішньоторговельної діяльності країни оцініть стан рівноваги платіжного балансу країни, який наведено в табл. 2. Розрахуйте стан рівноваги платіжного балансу країни. Зробіть висновки про стан зовнішньоторговельної діяльності країни.

Таблиця 2

Показники зовнішньоторговельної діяльності країни

Показник	рік			
	2015	2016	2017	2018
Експорт товарів та послуг	44 001	45 612	44 253	49 255
Чисті активи	-9 919	-16 699	-4 199	-5 247
Чисті платежі	6 565	7 043	6 428	9 634
Імпорт товарів та послуг	82 153	90 962	56 206	73 105

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Протокол № 10 від „28” січня 2018 року

Завідувач кафедри
доц. Проскурніна Н. В.

(прізвище та ініціали)

Екзаменатор
доц. М. Ю. Серпухов

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(підпис)

Критерії оцінювання

Діагностичне завдання. Від 0 до 10 балів.

0-2 балів. Завдання виконане не самостійно, містить в собі плагіат або не виконана взагалі. Не розкрито суть завдання та не запропоновано жодного підходу к вирішенню завдання.

2-5 балів. Завдання виконане не в повному обсязі та при розв'язанні завдання були допущені грубі помилки, що не дозволяють дійти до правильного висновку.

5-10 балів. Завдання виконане з належним обґрунтуванням напрямків рішення та без недоліків в вирішенні завдання та зроблених висновках. При вирішенні завдання були продемонстровані знання фактичного стану справ та новітніх тенденцій по розглянутому питанню. Обґрунтовано хід рішення та зроблені належні висновки в повному обсязі.

Евристичне завдання Від 0 до 15 балів.

0-3 балів. Завдання виконане не в повному обсязі та при розв'язанні завдання були допущені грубі помилки, що не дозволяють дійти до правильного висновку.

3-5 балів. Завдання виконане з значними помилками, які не дозволяють зробити адекватні висновки відносно вирішення запропонованого завдання, або залишилось не вирішеним значна частина завдання.

5-10 балів. Завдання виконане в повному обсязі. Запропоновано вирішення всіх завдань білету але розв'язання завдань приведено з суттєвими помилками, які не дозволяють зробити правильні висновки та дійти вірного рішення завдання.

10-15 балів. Завдання виконане на належному рівні було запропоновано та обґрунтовано власну точку зору автора, щодо розглянутої проблеми. Приведені думки інших вчених та фахівців, що займаються розв'язанням даної проблеми. Запропоновано декілька варіантів вирішення завдання одним з яких є власна точка зору автора, яка підкріплена належним обґрунтуванням.

Ситуаційне завдання Від 0 до 15 балів.

0-3 балів. Завдання виконане не в повному обсязі та при розв'язанні завдання були допущені грубі помилки, що не дозволяють дійти до правильного висновку.

3-5 балів. Завдання виконане з значними помилками, які не дозволяють зробити адекватні висновки відносно вирішення запропонованого завдання, або залишилось не вирішеним значна частина завдання.

5-10 балів. Завдання виконане в повному обсязі. Запропоновано вирішення всіх завдань білету але розв'язання завдань приведено з суттєвими помилками, які не дозволяють зробити правильні висновки та дійти вірного рішення завдання.

10-15 балів. Завдання виконане на належному рівні було запропоновано та обґрунтовано власну точку зору автора, щодо розглянутої проблеми. Приведені думки інших вчених та фахівців, що займаються розв'язанням даної проблеми. Запропоновано декілька варіантів вирішення завдання одним з яких є власна точка зору автора, яка підкріплена належним обґрунтуванням.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Таблиця 12.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання			ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей		МАХ бал
						Форми контролю		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.								
здійснення міжнародної торгівлі та обґрунтовувати доцільність	1-2	Ауд.	4	Лекція	Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі	Фронтальне опитування (on-line)	1	
						Робота на лекції	2	
			4	КТИЧ не зан	1.1. Еволюція концепції міжнародної торгівлі крізь призму	Активна участь в обговоренні	1	

				економічних шкіл.	питань теми	
				Перші первинні форми міжнародної торгівлі. Міжнародний поділ праці. Економічні школи від меркантилістів до сучасних економічних шкіл.		
				1.2. Класичні концепції міжнародної торгівлі.		
				1.3. Неокласичні концепції міжнародної торгівлі.		
				1.4. Альтернативні концепції міжнародної торгівлі.		
	СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
3-4	Ауд.	4	Лекція	Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.	Фронтальне опитування (on-line)	1
					Робота на лекції	2
	4	Практичне заняття	2.1. Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин. Динаміка та структура міжнародної торгівлі. Показники та форми. 2.2. Інструменти аналізу міжнародної торгівлі. Особливості розвитку сучасної міжнародної торгівлі. 2.3. Зовнішньоторговельні зв'язки країн світу.	Активна участь в обговоренні питань теми	1	
	СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
5	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу	Фронтальне опитування (on-line)	1
					Робота на лекції	1
		2	Практичне заняття	3.1. Спеціалізація країн світу у МПП. 3.2. Торговельний баланс та його рівновага 3.3. Феномен «Голландської хвороби».	Поточні КР	6

		СРС	8	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Змістовий модуль 2. Торгівельна політика країн світу: концепції та приклади							
	6-7	Ауд.	4	Лекція	Тема 4. Торгівельна політика країн світу та її різновиди	Робота на лекції	2
						Фронтальне опитування (on-line)	1
		4	Практичне заняття	4.1. Цілі та основні напрямки розвитку міжнародної торгівлі. 4.2. Види торговельної політики. 4.3. Методи та інструменти торговельної політики.	Активна участь в обговоренні питань теми	1	
		СРС	9	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
	8-9	Ауд.	4	Лекція	Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	Робота на лекції	1
						Фронтальне опитування (on-line)	1
		4	Практичне заняття	5.1. Тарифні методи регулювання торговельних відносин. Визначення тарифних методів регулювання міжнародної торгівлі. Характеристика та приклади застосування. 5.2. Нетарифні методи регулювання торговельних відносин. Характеристика та приклади нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі.	Активна участь в обговоренні питань теми	1	
		СРС	9	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі	Робота на лекції	1
						Фронтальне опитування (on-line)	1
			2	Кітч не зан	6.1. Інструменти прихованого протекціонізму	Поточні КР	6

				6.2. Мотиви та цілі інструментів прихованого протекціонізму 6.3. Практика застосування інструментів прихованого протекціонізму в міжнародній торгівлі			
		СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Торгівельні війни в міжнародній економіці							
Реалізувати нові можливості глобалізації для підприємств в міжнародній торгівлі	11-12		4	Лекція	Тема 7. Торгівельні війни в міжнародній торгівлі.	Робота на лекції	1
						Фронтальне опитування (on-line)	1
		4	Практичне заняття	7.1. Характеристика торговельних війн в міжнародній торгівлі 7.2. Етапи торговельної війни та її рушійні сили 7.3. Практика застосування торговельних війн в міжнародній торгівлі	Активна участь в обговоренні питань теми	1	
		СРС	9	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку в залежності від торговельної політики країн світу.	Робота на лекції	1
						Фронтальне опитування (on-line)	1
		2	Практичне заняття	8.1. Вплив торговельної політики країни на світовий ринок 8.2. Формування ринкової кон'юнктури на світових ринках в залежності від зовнішньоторговельної політики країн світу	Поточні КР	6	
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
	14-15	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Вплив торговельної політики країни на торговельний та платіжний баланс.	Робота на лекції	1
						Фронтальне опитування (on-line)	1

			4	Практичне заняття	9.1. Залежність курсу національної валюти від торгівельної політики. 9.2. Зв'язок валютного курсу та платіжного балансу країни 9.3. Вплив торгівельної політики на ключові макроекономічні показники країни.	Активна участь в обговоренні питань теми	2
		СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.		
	16	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення	Робота на лекції Фронтальне опитування (on-line)	1 1
			4	Практичне заняття	10.1. Використання можливостей розвитку країни за допомогою зовнішньої торгівлі. 10.2. Стратегія експортоорієнтування у міжнародній торгівлі. 10.3. Стратегія імпортозаміщення в міжнародній торгівлі.	Активна участь в обговоренні питань теми Колоквіум	2 4
СРС		4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, виконання домашніх завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Поточні КР	6	
18-19	Ауд.			Лекція		Робота на лекції	0
				Практичне заняття			
	СРС	5	Підготовка до занять		ECE	3	

	сесія	Ауд		Предыкам. консультац.		40
			3	ЕКЗАМЕН		
		СРС	10	Підготовка до іспиту		

ВСЬОГО годин	150	Загальна максимальна кількість балів по дисципліні	100
---------------------	------------	---	------------

НАКОПИЧУВАННЯ РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Сесія	Σ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18-20	
Графік оцінювання, балів на тиждень																			
Методи контролю	Фронтальне опитування (on-line)	1		1		1	1		1		1	1		1	1		1		10
	Поточні КР					6					6			6			6		24
	Ессе																	3	3
	Колоквіум															4			4
	Робота на лекції	2		2		2	1				1	1		1	1		1	1	13
	Активна участь в обговоренні питань теми	1			1				1								1	2	6
ВСЬОГО балів на тиждень	4		3	1	9	2	1	1	1	8	1	1	8	1	2	14		60	
НАКОПИЧЕННЯ балів	4		7	8	17	19	20	21	22	30	31	32	40	41	43	57		60	

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається

відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Активізація експортної діяльності підприємств України: недоторговані ринки та торгівельні бар'єри / за заг. ред. Серпухова М. Ю., Дехтяр Н. А., Мазоренко О.В., Волошан І. В., Проскурніна Н. В., Зосімова А. В., Тимошенко К. В., Гаврильченко О.В, Письмак В. О. – Харків, 2019. – 215 с

2. Теоретико-методичні аспекти регулювання міжнародної торгівлі та торговельного підприємництва в умовах глобалізації: монографія / Серпухов М. Ю., за наук. ред. д-ра екон. наук С. В. Князя. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. С 577-587.

3. Серпухов М. Ю. Методичне обґрунтування позиції країни у торгівельній війні / М. Ю. Серпухов // Економіст. – 2012. – № 11. – С. 55-57.

4. Serpukhov M. Methods of conducting trade wars in international trade / M. Serpukhov // Actual scientific research: Collection of scientific articles – Editoria di Modena, Rome, Italy – 2018.

5. Мазоренко О. В. Вихід українських підприємств на європейський ринок: пошук партнерів / О. В. Мазоренко // Actual scientific

research: Collection of scientific articles – Editoria di Modena, Rome, Italy – 2018.

6. Дехтяр Н. А., Серпухов М.Ю., Мазоренко О.В. Оцінка структури зовнішньої торгівлі України з метою визначення напрямів використання експортного потенціалу / Н. А. Дехтяр, М.Ю. Серпухов, О.В. Мазоренко // *Innovative Marketing*.

7. Серпухов М. Ю. Методи ведення торгівельних війн у міжнародній торгівлі // *М. Ю. Серпухов/ Сучасні МЕВ: драйвери успіху та виклики розвитку: Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції: м. Дніпро, 22-23 березня 2018 р. – С. 162-165.*

8. Серпухов М. Ю. Життєвий цикл торгівельних війн в міжнародній економіці // *М. Ю. Серпухов/ Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця ”: тези доповідей, 31 травня – 1 червня 2018 р. – Х.: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2018. – С.252-254.*

9. Дехтяр Н. А. Використання індексу Грубеля-Ллойда для оцінки географічної структури зовнішньої торгівлі/ *Н. А. Дехтяр // Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 28-29 вересня 2018 р.). – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018.. – С. 277 – 281.*

10. Серпухов М. Ю. Методичні підходи до визначення пріоритетних напрямів формування експортної стратегії країни в умовах торгівельних війн / *М. Ю. Серпухов // Сучасні тренди міжнародних економічних відносин & Управління проектами Європейського Союзу: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 20 -22 верес. 2018 р.) / за ред. Н. В. Павліхи. – Луцьк: Вежа-Друк, 2018. – С. 212-216.*

11. Серпухов М. Ю. Недоторговані ринки: аналіз стану україно-польського зовнішньоторговельного обороту / *М. Ю. Серпухов // Конкуренентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 15-16 листопада 2018 року) – Харків, 2018.*

12. Серпухов М. Обґрунтування методичного підходу визначення «недоторгованих зовнішніх ринків» // *Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 травня 2019 року). – Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2019. – С. 232-234*

13. Кисіль Т.В. Теоретичні засади використання стратегії імпортозаміщення на промислових підприємствах / Т.В. Кисіль // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 1. – С. 64–71.

14. Amiti, M. and Weinstein, D. E. (2011), “Exports and Financial Shocks”, *The Quarterly Journal of Economics* 126(4):1841-1877.

15. Anderson, E., Tang, P. J. G. and Wood, A. (2006), “Globalization, Co-operation Costs, and Wage Inequalities”, *Oxford Economic Papers* 58(4): 569-595.

16. Серпухов М. Ю. Прихований протекціонізм як інструмент сучасної міжнародної торговельної політики / М. Ю. Серпухов // *Економіка розвитку*. – 2013. – № 4 (68). – С. 23-27

17. Серпухов М. Ю. Ієрархія інструментів прихованого протекціонізму в міжнародній торговельній політиці / М. Ю. Серпухов // *Вісник НУК*. – 2013. – № 3. – С. 1-4

18. Серпухов М.Ю. Систематизація інструментів торговельних війн та прихованого протекціонізму / М. Ю.Серпухов, О. В. Мазоренко // *Бізнес Інформ*. – 2017. – №11. – С. 61-66

13.2. Додаткова:

19. Серпухов М. Ю. Прихований протекціонізм як інструмент торговельних війн у міжнародній економіці. Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. — Х. : ВБ «Фактор», 2013. — С. 1156-1161.

20. Серпухов М. Ю. Дуалістична природа глобальних трансформацій в контексті міжнародної торгівлі. Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. — Х. : ВБ «Фактор», 2014.

19. Balassa B. Trade Creation and Trade Diversion in the European Common Market // *Economic Journal*. — 1967. — March. — Intra-Industry Specialization: a Cross-Country Analysis // *European Economic Review* 30. — 1986. — Febr. — No.1.— P. 27-32.

20. The Global Agenda Web version. Режим доступу: www.weforum.org/pdf/globalagenda

21. Didier Brandao, Tatiana; Pinat, Magali. 2017. The nature of trade and growth linkages. Policy Research working paper; no. WPS 8161.

Washington, D.C. : World Bank Group., *Режим доступа:*
<http://documents.worldbank.org/curated/en/900341502818068705/The-nature-of-trade-and-growth-linkages>

22. Evenett, S.; Akman, M. Sait; Berger, Axel; Dadush, Uri; Johnson, Lise; Mendez-Parra, Maximiliano; Ochoa, Raul; Schmucker, Claudia. Key Policy Options For the G20 in 2017 to Support An Open and Inclusive Trade and Investment System, *Режим доступа:* <http://hdl.handle.net/11540/6922>.

23. Baccini L. Preventing protectionism: International institutions and trade policy / L. Baccini, S.Y. Kim // Review of International Organizations. – Volume 7, Issue 4. – 2012 – P. 369-398

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Міжнародна торгівля та торговельна політика"
за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Генезис теоретичних концепцій міжнародної торгівлі					
Розуміти генезис міжнародної торгівлі	Орієнтування в економічних школах, науковій думки, етапах розвитку світової економіки	Ключових елементів та категорій міжнародної торгівлі, концепцій, інструментів	Визначати форми міжнародних торговельних відносин та спеціалізацію країн світу	Формувати цілісне уявлення та зв'язки економічної думки з еволюції міжнародної торгівлі	Автономність у оцінці визначення подій які формують міжнародну торгівлю. Відповідальність за власну думку з впливу міжнародної торгівлі
Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.					
Цілісне уявлення про стан та структуру міжнародної торгівлі	Елементи міжнародної торгівлі. Уявлення про сучасні форми торговельних відносин.	Знання структури світового ринку. Тенденції та обсяги міжнародної торгівлі	Вміння аналізувати тенденції світового ринку. Прогнозувати обсяги міжнародної торгівлі та її вплив на національну економіку	Визначати сучасні тенденції міжнародної торгівлі та стан і кон'юнктуру світового ринку	Відповідальність за визначення стану та кон'юнктури світового ринку

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країн світу					
Оцінювати вплив міжнародної торгівлі на національну економіку країни	Взаємозв'язок зовнішньоекономічних операцій та національної економіки	Знання інструментів впливу зовнішньоекономічних операцій на функціонування національної економіки	Використовувати інструменти для оцінки впливу експорту та імпорту на економіку країни	Презентувати результати оцінки	Самостійно приймати рішення по результатам оцінки
Тема 4. Торгівельна політика країн світу та її різновиди					
Визначати позитивні та негативні риси торгівельної політики та її вплив на національну економіку	Різновиди торгівельної політики та її вплив на систему прийняття	Видів торгівельної політики та їх переваг і недоліків	Вміння обґрунтовувати доцільність того чи іншого виду торгівельної політики	Визначати та пояснити необхідність використання того чи іншого виду торгівельної політики	Нести відповідальність за наслідки рішень, які розроблені на основі відповідної торгівельної політики
Тема 5. Тарифні та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі					
Використовувати інструментарій тарифних та нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі	Поняття тарифних методів регулювання та нетарифних	Знання принципів застосування тарифних методів регулювання міжнародної торгівлі. Принципи застосування нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі	Розбиратись в тарифних та нетарифних методах регулювання міжнародної торгівлі, принципах їх застосування	Розробляти ефективні рішення про доцільність застосування тарифних та нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі	Нести відповідальність за прийняті рішення та самостійно визначати моделі поведінки на зовнішньому ринку

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Прихований протекціонізм як сучасний інструмент міжнародної торгівлі					
Ідентифікувати інструменти прихованого протекціонізму та розробляти заходи з їх нейтралізації	Розуміння сутності протекціонізму	Знання класифікації інструментів протекціонізму. Розуміння наслідків запровадження інструментів протекціонізму.	Вміти ідентифікувати інструменти прихованого протекціонізму. Оцінювати їх вплив на міжнародну торгівлю.	Презентувати цілісне уявлення про роль та місце інструментів прихованого протекціонізму в міжнародній торгівлі	Самостійно проводити оцінку інструментів прихованого протекціонізму. Приймати рішення по зменшенню негативного впливу прихованого протекціонізму на міжнародну торгівлю.
Тема 7. Торгівельні війни в міжнародній торгівлі					
Оцінювати загрози та наслідки торгівельних війн. Прогнозувати виникнення торгівельних війн.	Торгівельні бар'єри. Зовнішньоторговельна політика країн.	Знання інструментів та етапів торгівельної війни між країнами. Практики застосування торгівельних війн та їх цілей.	Вміти оцінювати загрози торгівельних війн та їх наслідки. Прогнозувати наслідки торгівельних війн.	Представляти наслідки торгівельних війн.	Приймати рішення стосовно участі в торгівельних війнах та розробляти заходи з їх вирішення.
Тема 8. Формування кон'юнктури світового ринку в залежності від торгівельної політики країн світу					
Оцінювати кон'юнктуру світового ринку в залежності від торгівельної політики країн світу.	Поняття торгівельної політики та кон'юнктури. Розуміння функціонування міжнародної торгівлі.	Знання інструментів впливу зовнішньоторговельної політики країни на світовий ринок (міжнародну торгівлю).	Вміти оцінювати кон'юнктуру світового ринку та вплив на неї торгівельної політики країн. Оцінювати доцільність виходу на зовнішні ринки.	Формувати стратегію виходу на зовнішні ринки та прогнозувати їх динаміку.	Формувати пропозиції з виходу на зовнішній ринок. Приймати рішення відносно цінової політики у зовнішньоторговельній діяльності.

1	2	3	4	5	6
<i>Тема 9. Вплив торгівельної політики країни на торгівельний та платіжний баланс.</i>					
Оцінювати вплив торгівельної політики на торгівельний та платіжний баланс	Поняття торгівельного та платіжного балансу, зовнішньої торгівлі	Знання типів торгівельної політики країн, взаємозв'язку торгівельного та платіжного балансу	Оцінювати вплив торгівельної політики країни на торгівельний та платіжний баланс, а також курс валют та інші макроекономічні показники	Формувати рекомендації з активізації міжнародної торгівлі на основі визначення торгівельної політики	Самостійно оцінювати вплив торгівельної політики на макроекономічні показники розвитку країни.
<i>Тема 10. Стратегії країн світу в контексті міжнародної торгівлі: експортоорієнтування та імпортозаміщення. Діяльність міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань з регулювання міжнародної торгівлі.</i>					
Розуміти основні стратегії країн світу у міжнародній торгівлі. Розробляти ефективну стратегію міжнародної торгівлі країни. Оцінювання вплив та ролі міжнародних організацій з регулювання міжнародної торгівлі	Сутність експортоорієнтованої стратегії розвитку країни та стратегії імпортозаміщення. Поняття міжнародні організації, інтеграційні об'єднання	Знання поняття міжнародна торгівля. Стратегії міжнародної торгівлі країн світу. Знання можливостей міжнародних організацій з врегулювання міжнародної торгівлі	Визначати доцільність застосування експортоорієнтованої стратегії розвитку країни та стратегії імпортозаміщення. <i>Використовувати можливості міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань в регулюванні міжнародної торгівлі</i>	Презентувати рішення з активізації зовнішньої торгівлі на основі вибраної стратегії. Формувати стратегію поведінки підприємства з використанням можливостей міжнародних торговельних організацій та об'єднань	Відповідальність за пропонувані інструменти та стратегії міжнародної торгівлі. Відповідальність за прийняті рішення стосовно міжнародної торгівлі та участі країни в міжнародних торговельних організаціях та об'єднаннях

